

OUDERLIJKE VERPLICHTINGEN EN RECHTEN

door W. DELVA

Gewoon Hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Gent

I. INLEIDING

1. Het burgerlijk recht, inzonderheid het familierecht, evolueert sinds het einde van de tweede wereldoorlog — zo wil het me voorkomen — naar een etisch gestructureerd recht, met een dynamische geladenheid, waarbij de strakke verticale bindingen van weleer meer en meer naar horizontale verhoudingen worden omgebogen, en welzijnsverzuchtingen omwille van algemene- en privacynoden de welvaartsbetrachtingen opzij duwen (1).

2. Het verklaart (2) hoe, van de vaderlijke-macht-figuur alover de figuur van de ouderlijke macht, het sinds de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming gekomen is tot een uitgesproken ouderlijk dienstbetoon, waarbij de ouderlijke verplichtingen de ouderlijke rechten voorafgaan (3).

Het doet inzien waarom de sociale en gerechtelijke bescherming van de jeugdige werden uitgebouwd in een wetgeving die een uitgesproken dynamische dimensie kreeg.

Het geeft te verstaan waarom de jeugdige als volwaardig rechtssubject wordt aangezien en daarom ook al zeggenschap krijgt (zie art. 160 bis en 479 B.W.), terwijl de associatie van man en vrouw die op voet van gelijkheid de ouderlijke verplichtingen delen en de meegaande ouderlijke rechten uitoefenen met de dag sterker op de voorgrond werd geplaatst (zie de trend alover de wet van 8 april 1965 naar de wet van 1 juli 1974).

Het verduidelijkt een op welzijn gericht gezinspatroon, met samenspraak en integraal medebestuur van de beide echtgenoten als gelijken, en met recht tot inspraak van de andere gezinsleden, hierbij

(1) DELVA, W., *Het civielrecht, inzonderheid het familierecht, gisteren, vandaag en morgen*, R.W., 1973-1974, 561 e.v., vooral 569-571.

(2) Zie DELVA, W., o.c., l.c., vooral 578 en 587-588.

(3) Zie reeds vóór de wet van 8 april 1965 : DE PAGE, I, nr. 761; — DABIN, J., *Le contrôle de la puissance paternelle en droit belge*, J.T., 1947, 17 e.v.

inbegrepen de kinderen wier juridische ontvoogding verder vervroegd wordt (1).

3. In het licht van wat voorafgaat wordt het geldend recht t.a.v. de gevolgen van de wettige afstamming begrijpelijk, en komt de tendens die zich aftekent om de gevolgen van de natuurlijke filiatie op dezelfde diapason van de wettige afstamming te brengen scherp uit de verf (2).

II. OUDERLIJK DIENSTBETOON

A. VERSCHAFFEN VAN KOST, ONDERHOUD EN OPVOEDING

1. Begrip en juridische grondslag

4. De eerste en wel meest essentiële verplichting van de ouders bestaat erin het kind kost, onderhoud en opvoeding te verschaffen. Het is een regel van zuiver natuurrecht — „qui fait l'enfant le doit nourir” — die, als wettelijke verbintenis opgelegd, besloten ligt in artikel 203 B.W.

5. Dus is de grondslag van die verplichting de afstamming, niet de ouderlijke macht (3). Maar wel is het zo dat alle ouderlijke prerogatieven (waarover verder) als correlaten van deze ouderlijke verplichting moeten worden gezien; verplichting waartoe de beide ouders in het belang van het kind gehouden zijn, vermits de artikelen 371 en volg. B.W. samenhangen met artikel 203 (4) : de wetgever heeft t.a. de volheid van de ouderlijke rechten verbonden aan de filiatie binnen het wettig huwelijk.

2. Omvang van die verplichting

6. Het kind heeft recht op kost — d.w.z. alles wat tot zijn lichamenlijk bestaan nodig is —, onderhoud — d.w.z. kleding, huisvesting en

(1) VANDEURZEN, A., *De aansprakelijkheid van de ouders in deze tijd*, R.W., 1972-1973, 977 e.v.

(2) BAETEMAN, G. en GERLO, J., *Hierarchie des filiations ou égalité des statuts*, Syllabus pour une réforme du droit de la filiation, *Journée d'études, van de Association belge des femmes juristes*, Brussel, 1973, blz. 34 e.v., vooral blz. 62-63.

(3) In die zin ook J. DABIN, noot bij Cass., 13 februari 1947, R.C.J.B., 1950, 169, vooral 176 en 177; — Brussel, 30 maart 1971, J.T., 1971, 572; — Rb. Tongeren, 29 mei 1958, R.W., 1958-1959, 853; — Anders : DE PAGE, I, 2° ed., nr. 766, blz. 853; — KLUYSKENS, VII, nr. 329; — Vred. Neerpelt, 12 juni 1958, R.W., 1958-1959, 2127.

(4) Rb. Doornik, 15 juni 1962, J.T., 1962, 584.

verzorging —, en opvoeding — d.w.z. hetgeen vereist is om in acht genomen zijn stand geestelijk en zedelijk tot wasdom te komen (1). Dus heeft het aanspraak op alles wat volgens zijn stand onmisbaar is om tot lichamelijke, geestelijke en zedelijke volwassenheid te gedijen, al dient hierbij niet enkel rekening te worden gehouden met zijn persoonlijke behoeften doch ook met zijn plaats in het gezin (2).

7. Toch heeft het kind geen vordering tot het bekomen van een stand, weze het als huwelijksuitzet, weze het anderszins (art. 204 B.W. — „ne dote qui ne veut”). Maar de belegging van een bruidschat, in ons land zowel als in de omringende buurlanden, behoort niettemin tot de familiale zeden en gewoonten. Het is zo waar dat het door de ouders als een dwingende zedelijke verplichting wordt opgevat, hetgeen de belegging van een bruidschat dan tot op zekere hoogte het karakter van een natuurlijke verbintenis bezorgt (3). En indien de ouders zich ertoe verbinden, ja zelfs mondeling of bij onderhandse akte, hun kind een bruidschat in kapitaal of als jaargeld te bezorgen, dan hebben zij een geldige afdwingbare burgerlijke verbintenis aangegaan (4).

3. *Juridische aard*

8. De verplichting van de ouders om hun kind kost, onderhoud en opvoeding te verschaffen, is voor hen, gezien artikel 203 B.W., een wettelijke eenzijdige verbintenis.

9. Elk van de ouders is daartoe voor het geheel gehouden, zonder dat die verplichting daarom een hoofdelijke verbintenis voor hen is (5), zonder een verplichting „in solidum” te zijn (6), of ondeelbaar te wezen (7). Dit gehouden zijn komt neer op een gezamenlijk aangesproken kunnen worden (8).

(1) Verg. KLUYSKENS, VII, nr. 324.

(2) Zie bv. Vred. Etterbeek, 17 januari 1974, *J.T.*, 1974, 251.

(3) DELVA, W., *Over de juridische natuur van de bruidschat — huwelijksgift*, *T. Not.*, 1955, 209; — DELVA, W., *A.P.R., Huwelijksvermogensstelsels*, I, nr. 75.

(4) Cass., 9 november 1855, *Pas.*, 1856, I, 65; — Cass., 8 mei 1890, *Pas.*, 1890, I, 197; — Luik, 3 april 1947, *R.C.J.B.*, 1948, 81, met noot J. DABIN. — Anders : Luik, 24 januari 1826, *Pas.*, 1826, II, 25; — Brussel, 18 maart 1835, *Pas.*, 1835, II, 101; — Gent, 1 juni 1835, *Pas.*, 1835, *Pas.*, 1835, II, 221.

(5) Cass. Fr., 21 mei 1890, *D.*, 1890, I, 337; — Cass. Fr., 6 augustus 1894, *D.*, 1895, I, 199.

(6) Rb. Brussel, 12 juni 1973, *R.W.*, 1973-1974, 212.

(7) Zie nochtans Rb. Doornik, 31 mei 1955, *J.J.P.*, 1956, 15.

(8) Zie Rb. Brussel, 12 juni 1973, *gecit.*

De echtgenoot die alleen bijgedragen heeft in de onkosten heeft daarom verhaal op de mede-echtgenoot in de mate waarin deze daartoe gehouden was (1). Deze verplichting komt eerst en de steunplicht van de ascendenten krachtens art. 205 par. 1, 207 en 208 B.W., is enkel subsidiair (2). Bijgevolg kan die verplichting niet op de grootouders afgewenteld worden, al kunnen dezen eventueel wel samen met de minvermogende ouders van het kind tot levensonderhoud van hun kleinkind veroordeeld worden (3), en zeker wanneer zij met hun zoon opzettelijk diens insolventie hebben bewerkt (4). Ieder ander dan de ouder(s) die betaalt kan bijgevolg, hetzij op grond van de zaakwaarneming, hetzij op grond van de vermogensverschuiving zonder oorzaak, de terugbetaling vorderen van de ouder(s) (5).

10. De verplichting bestaat buiten alle behoeften van het kind om; zelfs wanneer het gefortuneerd is. Maar het is begrijpelijk dat eerst de opbrengsten van de goederen van het kind aangewend zullen worden wanneer de ouders er het genot van hebben (6); en het komt ook al logisch voor dat wanneer die opbrengsten niet volstaan, de ouders zelf moeten instaan voor het tekort.

Quid voor de periode na de beëindiging van het wettelijk genot wanneer de ouders niet voldoende vermogend zijn doch dat de inkomsten van het kind daarentegen ruimschoots toereikend blijken voor het bekostigen van zijn bestaan, onderhoud en opvoeding? In dit geval, zo wil het me voorkomen, zullen deze opbrengsten mogen aangesproken worden, want de ouders kunnen niet voor de bekostiging instaan, en van hun kant zijn de ascendenten slechts tot steun gehouden hetgeen behoefte onderstelt in hoofde van hem die het levensonderhoud vordert... wat nu precies uitgesloten is.

---

(1) Cass., 7 februari 1963, *R.W.*, 1962-1963, 1946; — Cass. Fr., 27 november 1935, *D.*, 1936, I, 25; — LURQUIN, P., *L'obligation d'entretien des enfants par leurs parents est-elle juridiquement sanctionnée?*, *J.T.*, 1967, 397; — id., *Pension alimentaire et délégation de sommes*, 1946-1967, *J.T.*, 1967, 709, nr. 4.

(2) Cass., 13 februari 1947, *Pas.*, 1947, I, 52, met noot R. H.; *R.C.J.B.*, 1950, 169, met noot J. DABIN.

(3) Cass., 13 februari 1947, *gecit.*; — Brussel, 20 november 1961, *Pas.*, 1963, II, 1; — Rb. Brussel, 11 oktober 1962, *J.T.*, 1963, 193.

(4) Cass., 20 februari 1964, *Pas.*, 1964, 656.

(5) Zie RENARD, Cl. en VIEUJEAN, E., *Examen de jurisprudence*, 1956-1960, *R.C.J.B.*, 1961, 517 e.v., nr. 37; — Rb. Antwerpen, 24 juni 1966, *R.W.*, 1966-1967, 604; — Gent, Ver. Kamers, 6 januari 1960, *R. P. Not.*, 1963, 198.

(6) Rb. Luik, 11 juni 1919, *Pas.*, 1919, III, 241, met noot; — Brussel, 30 mei 1961, *J.T.*, 1962, *J.T.*, 1962, 116, met noot N. MAQUET.

11. Ten slotte neemt de jongste rechtspraak aan, en terecht, dat die verplichting duurt zolang de vorming van het kind niet voltooid is (1). Inderdaad, zoals betoogd heeft de verplichting juist de afstamming tot grondslag (zie boven, nr. 4 en 5), en bestaat ze in het verstrekken van alles wat nodig is, in acht genomen een normale familiale verzorging, voor de lichamelijke, geestelijke en zedelijke volwassenheid van het kind (zie boven, nr. 6); bijgevolg bestaat de verplichting tot op het ogenblik dat het kind een onafhankelijke positie weet in te nemen, en bij machte is zijn broodwinning te verzekeren, al was het vóór zijn meerderjarigheid (2) of al was het erna (3).

Wanneer de ouders het derhalve op zich genomen hebben hun kind een bepaalde opleiding te laten krijgen die hogere studiën vergt, zijn zij ook tot de normale bekostiging hiervan gehouden zelfs na zijn meerderjarig worden (4).

4. Wijze van uitoefening

12. In principieel wordt de verplichting om het kind kost, onderhoud en opvoeding te geven uitgevoerd in de verblijfplaats van de ouder die ertoe gehouden is, en dus in de regel in de echtelijke verblijfplaats van de beide echtgenoten, vermits artikel 218 B.W. — krachtens hetwelk ieder van de echtgenoten naar zijn vermogen en zijn staat moet bijdragen in de lasten van het huwelijk — artikel 203 B.W. overspant (5) en dat de bij artikel 218 B.W. gestelde bijdrage insgelijks in beginsel moet uitgevoerd worden in de echtelijke verblijfplaats (6). Het komt natuurlijk anders te liggen in geval van echtscheiding, scheiding van tafel en bed, of feitelijke scheiding van de ouders; situaties die hier niet onderzocht worden.

(1) Zie nog recent : Brussel, 30 maart 1971, *J.T.*, 1971, 572.

(2) Vergel. Brussel, 30 maart 1971, *J.T.*, 1971, 572.

(3) DELVA W. en BAERT, G., *Overzicht van rechtspraak, Personen- en familierecht*, 1960-1963, *T.P.R.*, 1964, 464, nr. 128; — VIEUJEAN, E., *Examen de jurisprudence*, 1960-1964, 450, nr. 20.

(4) DELVA W. en BAERT, G., *o.c., l.c.*, — VIEUJEAN, E., *o.c., l.c.*; — DABIN, J., noot onder Cass., 13 februari 1947, *R.C.J.B.*, 1950, 169, op blz. 175; — noot R. H. onder Cass., 2 september 1965, *Pas.*, 1966, I, 4; — Rb. Tongeren, 29 mei 1958, *R.W.*, 1958-1959, 853; — Rb. Brussel, 3 december 1959, *Ann. Not. Enr.*, 1961, 58, met noot P. M.; — Rb. Brussel, 29 juni 1960, *Rev. dr. fam.*, 1961, 110, ter bevestiging van Vred. Ukkel, 24 mei 1960, *Rev. dr. fam.*, 1961, 109. — Anders : DE PAGE, I, 3e ed. nr. 766; — KLUYSKENS, VII, nr. 329; — Vred. Neerpelt, 12 juni 1958, *R.W.*, 1958-1959, 2127 : de klassieke zienswijze houdt inderdaad voor dat de bij artikel 203 B.W. gestelde verplichting ophoudt bij de meerderjarigheid van het kind, of bij zijn ontvoogding, omdat die verplichting haar juridische grondslag zou vinden in de ouderlijke macht.

(5) Zie ook DE PAGE, I, nr. 705ter; — KLUYSKENS, VII, nr. 389; — Rb. Brussel, 3 december 1959, *Ann. Not. Enr.*, 1961, 58.

(6) Cass., 12 februari 1959, *Pas.*, 1959, I, 600; — Cass., 4 november 1960, *R.W.*, 1961-1962, 831; — Cass., 14 januari 1971, *J.T.*, 1971, 216.

5. Sancties

13. Vóór de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming waren, bij verzuim van de ouders om het kind datgene te bezorgen waar het aanspraak mocht op maken, alleen onrechtstreekse sancties mogelijk indien het kind niet meerderjarig of geen ontvoogde minderjarige was : inderdaad van de vader die toen alleen de ouderlijke macht uitoefende, en het kind vertegenwoordigde, kon bezwaarlijk verwacht worden dat hij voor het kind tegen zichzelf zou optreden (1); en wanneer alleen de vader onwillig was kon de moeder al evenmin voor het kind optreden (2).

Sinds de wet van 8 april 1965 werd het wel anders : in het belang van het minderjarig niet-ontvoogd kind kon, namens het kind dat tot het doen veroordelen van de in gebreke blijvende ouder een eigen vordering bezit krachtens artikel 203 B.W., opgetreden worden door zijn wettelijke vertegenwoordiger; en was dit de moeder, bijaldien de vader in gebreke bleef, dan moest zij eerst een voorafgaande machtiging hebben van de jeugdrechtbank in overeenstemming met wat het oud artikel 389 B.W. bepaalde (3).

De wet van 1 juli 1974 sluit nu deze moeilijkheid uit, vermits de wet stelt dat, behoudens de uitzonderingen bij de wet bepaald, elk van de ouders gedurende het huwelijk de ouderlijke rechten uitoefent, wat impliceert dat elk van hen namens het kind optreden kan. De bevoegde rechter is de vrederechter ongeacht het gevorderd bedrag, doch uitgezonderd de geschillen die verband houden met een vordering tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed waarover geen uitspraak is geveld bij in kracht gewijsde gegaan vonnis of arrest (art. 591, 7° Ger.W.).

14. Er zijn ook penale sancties voorzien (zie o.m. art. 354, 360bis, 391bis en 391ter S.W.).

(1) KLUYSKENS, VII, nr. 328 f; — VAN TOMME, F., *Een vergelijking tussen de artikelen 203 en 205. 1° B.W.*, R.W., 1960-1961, 985.

(2) LURQUIN, P., *Pension alimentaire et délégation de sommes*, 1964-1967, J.T., 1967, 709, nr. 2.

(3) LURQUIN, P., *L'obligation d'entretien des enfants par leurs parents est-elle juridiquement sanctionnée*, J.T., 1967, 397, vooral 398, nr. 4, 5 en 6; — VIEUJEAN, E., *Examen de jurisprudence*, 1965-1969, R.C.J.B., 1970, 553, nr. 41; — Vred. Tielt, 26 april 1973, R.W., 1973-1974, 2172, met noot C. DE BUSSCHERE. — Anders, in die zin dat de moeder bij carentie van de vader zonder bewilling van de jeugdrechtbank kon optreden : Rb. Brussel, 30 juni 1971, R.W., 1972-1973, 1973.

B. VERSCHAFFEN VAN STEUN

1. Begrip en juridische grondslag

15. De steunplicht bestaat hierin, dat de ouders aan hun kinderen die behoeftig zijn levensonderhoud moeten verschaffen (art. 205, par. 1 207 en 208 B.W.).

16. Ook nu weer is de juridische grondslag van deze verplichting te zoeken in de afstamming en niet in de ouderlijke macht (1), zodat de ouders nog steeds verplicht blijven tot steun al werden zij voorheen van de ouderlijke macht ontzet (zelfde vonnis).

2. Omvang van de steunplicht

17. Wat moet verschaft worden is levensonderhoud; m.a.w. alles wat noodzakelijk is om te bestaan, dus ook geneeskundige zorgen (2); en dit niet alleen voor de hulpbehoevende, maar ook voor allen die krachtens de wet ten laste van de hulpbehoevende zijn (3).

18. De trend is om de steunplicht uit te breiden tot het voorzien in de levensbehoeften in acht genomen de staat en de sociale stand van de eiser vooraleer in nood te komen (4); hetgeen me gelukkig voorkomt.

3. Juridische aard van de steunplicht

19. In tegenstelling tot het verschaffen van kost, onderhoud en opvoeding, die een eenzijdig wettelijke verbintenis is, bestaat de steunplicht als wettelijke wederkerige verplichting (art. 207 B.W.).

20. Ze bestaat tussen alle bloedverwanten in de rechte lijn zonder beperking van graad (art. 205, par. 1, en 207 B.W.), alsook, in beginsel, tussen schoonouders en -kinderen (art. 206 en 207 B.W.).

Al degenen die tot steunplicht gehouden zijn zouden alleen successief, niet cumulatief, tot de onderhoudsplicht kunnen aangesproken worden, zodat een zekere volgorde zou moeten worden in acht genomen(5).

(1) Vred. Verviers, 18 februari 1958, *J. Liège*, 1957-1958, 192.

(2) Zie Rb. Antwerpen, 20 mei 1955, *R.W.*, 1955-1956, 1344.

(3) Vergel. Cass., 2 januari 1969, *R.W.*, 1968-1969, 1370; *Pas.*, 1969, I, 392.

(4) Zie Vred. Nijvel, 22 september 1966, *Rec. Jur. tr. arr. Niv.*, 1968, 89; — zie ook KLUYSKENS, VII, nr. 358; — DEKKERS, I, nr. 178.

(5) KLUYSKENS, VII, nr. 348; — DE PAGE, I, nr. 556, 556bis, 556ter en 557; — impliciet : Cass., 13 februari 1947, *Pas.*, 1947, I, 52; *R.C.J.B.*, 1950, 169; — impliciet : Cass., 12 juli 1957, *R.W.*, 1957-1958, 1750; — Brussel, 31 december 1957, *R.W.*, 1957-1958, 1637. — Anders : Luik, 8 juli 1948, *R.C.J.B.*, 1950, 171, met noot J. DABIN; — Gent, 13 juli 1951, *R.W.*, 1951-1952, 1131, met noot.

Er is, mijns inziens, echter veel te zeggen voor een meer soepele rechtspraak die, ingegeven door sociale motieven, zich niet bekommert om een strakke rangregeling tussen de onderhoudsplichtigen (1). Doch een in acht te nemen volgorde bestaat wel, in het geval dat de geadopteerde geen levensonderhoud kan verkrijgen van de adoptant : want dan zijn de ouders van de geadopteerde het levensonderhoud verschuldigd (art. 364, derde lid, B.W.).

Het is nog zo dat de verplichting van de ouders om hun kind kost, onderhoud en opvoeding te verschaffen, de steunplicht van de grootouders primeert (zie boven, nr. 9).

Ook moet de ene echtgenoot de andere onderhouden vooraleer er steunplicht bestaat in hoofde van ascendenten of descendenten (2).

21. Bij de begroting van het levensonderhoud moet rekening worden gehouden én met de behoeften van de rechthebbende én met het vermogen van hem die het verschuldigd is (art. 208 B.W.) (3).

Bijgevolg, wanneer de vader, of de moeder, volledig in het onderhoud en de opvoeding van het gemeenschappelijk kind voorziet, heeft het kind zelf geen vordering tot steun meer tegen de andere ouder vermits het niet behoeftig is (4).

Het ligt eveneens voor de hand dat wie over een vermogen beschikt dat niet rendeert eerst dit kapitaal te gelde moet maken vooraleer als behoeftige levensonderhoud te mogen vorderen (5); tenzij het tegelde-maken alleen zou kunnen geschieden in buitengewoon nadelige voorwaarden (6), want dan ruikt het verweer van hem die tot levensonderhoud wordt aangesproken en die aandringt op dergelijke realisatie zeer sterk naar misbruik van recht.

Omgekeerd mag de rechtbank rekening houden met de inkomsten waarover de debiteur normalerwijze had kunnen beschikken moest hij willen werken en moest hij zich niet insolvent hebben gemaakt (7).

Beide situaties — behoeftig en vermogend zijn — worden door de feitenrechter volkomen discretionair beoordeeld én voor het heden

(1) In die zin ook : RIGAUX, F., o.c., nr. 3303-3304.

(2) Cass., 10 januari 1958, R.W., 1958-1959, 585; Pas., 1958, I, 478; — Gent, Ver. Kamers, 6 januari 1960, R. P. Not., 1963, 198; — Rb. Brussel, 3 december 1962, J.T., 1963, 241; — en zie verder nog : Gent, 23 maart 1956, R.W., 1956-1957, 1016; — Brussel, 31 december 1957, R.W., 1957-1958, 1637.

(3) Voor een toepassing zie Rb. Brussel, 6 april 1962, Pas., 1962, III, 75.

(4) Cass., 7 februari 1963, R.W., 1962-1963, 1946.

(5) DE PAGE, I, nr. 694.

(6) Cass., 24 juni 1966, Pas., 1966, I, 1366.

(7) Vgl. : Cass., 4 april 1963, Pas., 1963, I, 853; — RIGAUX, F., o.c., nr. 3302.

én voor de onmiddellijke toekomst (maar niet voor het verleden : „aliments ne s'arréagent pas"). Daarom ook is het verschuldigd onderhoudsgeld in principie steeds voor herziening en aanpassing vatbaar (art. 209 B.W.). Het vonnis dat tussenkam heeft wel gezag van gewijsde maar geen absolute kracht : het heeft slechts kracht van gewijsde voor de toestand „rebus sic stantibus"; dus kan het onderhoudsgeld verhoogd, verminderd of zelfs afgeschaft worden. Doch dit moet telkens worden gevorderd, ook al mocht de verkrijger inmiddels over inkomsten beschikken in welk geval de rechter alleen de teruggave kan bevelen van de ten onrechte betaalde sommen te rekenen vanaf het ogenblik waarop de verkrijger er financieel beter voor stond (1).

Is nietig, als strijdig met de openbare orde waartoe de steunplicht behoort, de overeenkomst waarin de onderhoudsplicht op een vaste som en voor definitief wordt vastgesteld (2).

22. Ten slotte mag niet uit het oog verloren worden dat de steunplicht het ganse leven lang bestaat, als de behoefte maar blijkt. Inderdaad, het recht op steun komt voor het kind in de plaats van zijn aanspraak op kost, onderhoud en opvoeding krachtens artikel 203 B.W. de dag dat dit laatste artikel geen toepassing meer krijgt (3).

Mogen niet in aanmerking worden genomen : vroeger wangedrag van de behoeftige (4), of zijn vroegere verkwistingen (5); doch de bewezen actuele luiheid of fouten van de behoeftige mogen niet worden voorbijgezien.

4. *Wijze van uitoefening*

23. Aangezien het gaat om een onderhoudsgeld is, in de regel, de betaling haalbaar (6).

Soms zal de steun ten huize verstrekt mogen worden. Zo bepaalt artikel 211 B.W. dat de rechtbank zal beslissen of de vader of de moeder die aanbiedt het kind, waaraan levensonderhoud verschuldigd

(1) Cass. Fr., 5 januari 1938, *D.H.*, 1938, 180.

(2) Brussel, 6 februari 1973, *T. Not.*, 1974, 155.

(3) RIGAUX, F., *o.c.*, nr. 3279.

(4) Vgl. Brussel, 3 december 1971, *J.T.*, 1972, 374; — Vred. Verviers, 18 februari 1958, *J. Liège*, 1957-1958, 192.

(5) Vred. Borgerhout, 23 februari 1960, *R.W.*, 1959-1960, 1563.

(6) Vgl. Brussel, 6 april 1957, *Pas.*, 1958, II, 19.

is, bij zich in huis te nemen, en het aldaar kost en onderhoud te verschaffen, alsdan zal vrijgesteld zijn van de verplichting om de uitkering tot onderhoud te betalen.

5. Sancties

24. Bij wanprestatie kan alimentatiegeld gevorderd worden op grond van artikel 205, par. 1 en 207 B.W. De bevoegde rechter is de vrederechter (art. 591, 7° Ger.W.).

Er zijn insgelijks penale sancties (zie art. 391bis en 391ter S.W.).

III. OUDERLIJKE RECHTEN

A. HOEDERECHT

1. Begrip en juridische grondslag

25. Het hoederecht omvat het ruimste recht van bewaking — materiële hoede —, van toezicht — juridische hoede —, en van medegaande tuchtiging, door de wet aan de ouders toegekend op de persoon van hun minderjarig kind, en wel in principie zolang het niet ontvoegd werd. Van zijn kant moet het kind het gezag van zijn ouders erkennen tot aan zijn meerderjarigheid of zijn ontvoogding (art. 372 B.W.), en is het — trouwens op elke leeftijd — eerbied en ontzag aan zijn ouders verschuldigd (art. 371 B.W.).

26. De juridische grondslag van dit recht ligt in de verplichting van de ouders het kind kost, onderhoud en opvoeding te verschaffen (art. 203 B.W. — zie boven, nr. 4 e.v.). Bijgevolg is het een recht dat steeds in het belang van het kind dient uitgeoefend te worden.

Op grond van deze beschouwing blijkt duidelijk dat het hoederecht slechts een betrekkelijke macht voor de ouders betekent, en dat het aan blijvend rechterlijk toezicht is onderworpen (1) telkens wanneer het belang van het kind het eist (2).

(1) Zie reeds vroeger, DE PAGE, I, nr. 761.

(2) DABIN, J., *Le contrôle de la puissance paternelle en droit belge*, J.T., 1947, 17 e.v.; — DELVA, J., *Le contrôle judiciaire en matière de garde d'enfants*, J.T., 1961, 621 e.v.

2. Omvang van het hoederecht

27. De ouders hebben — doch zulks in het belang van het kind — alle rechten op de fysieke, de zedelijke en de geestelijke persoon van het kind. Bijgevolg hebben zij het recht om het naar hun zin te voeden, te kleden, te huisvesten, op te leiden, te onderrichten door het schoolonderricht dat zij verkiezen, te behoeden bij te genieten ontspanning en te onderhouden relaties.

Gans bijzonder is de toestand indien de ouders uit de echt of van tafel en bed zijn gescheiden, of wanneer er een feitelijke scheiding tussen hen bestaat; wat hier niet onderzocht wordt.

28. Maar indien de ouders, ingevolge hun hoederecht, op de relaties van het kind dienen te waken, toch mogen zij niet het bezoek van of bij verwanten verhinderen indien het lichamelijk, het geestelijk of zedelijk belang van het kind dat niet eist. Omgekeerd moeten de verwanten op dat bezoekrecht een rechtmatige aanspraak hebben. Het bezoekrecht van de grootouders wordt van ouds algemeen aanvaard (1). Het is voor hen een werkelijk recht, dat zijn grondslag vindt in de natuurwet die grootouders en kleinkinderen bindt, ongeacht de belangen van de familie en die van het kind zelf (2). Doch de ouders kunnen zich tegen het bezoekrecht van de grootouders verzetten wanneer hun ouderlijk gezag en het belang van het kind in het gedrang zouden komen (3), al rechtvaardigen alleen ernstige redenen dit optreden (4). Dus zal niet worden ingegaan op het beroep van de ouders, wanneer de eerbaarheid van de grootouders niet betwist is en het niet bewezen is dat zij het gezag van de ouders zouden ondermijnen (5).

Wat meer is : op grond van de beschouwing dat het bezoekrecht voortvloeit uit de zedenwet, en ook al gerechtvaardigd wordt door bloedbanden, wordt aanvaard dat het bezoekrecht insgelijks toekomt aan de wettige ouders van de natuurlijke moeder van het kind (6).

(1) DE GROOTE, W., A.P.R., *Tw. Bezoekrecht*, nr. 42; — DABIN, J., *Le contrôle de la puissance paternelle en droit belge*, J.T., 1947, 36; — Cass., 14 oktober 1915, *Pas.*, 1915-1916, I, 455; — Cass., 25 september 1930, *Pas.*, 1930, I, 310; — Cass., 18 december 1950, *Pas.*, 1950, I, 257, met verwerping van de voorziening tegen Gent, 11 mei 1950; R.W., 1949-1950, 1586; — Brussel, 5 november 1956, *Pas.*, 1956, II, 63.

(2) Brussel, 9 juni 1962, *Pas.*, 1963, II, 198.

(3) Rb. Brugge, 23 november 1961, R.W., 1961-1962, 1574.

(4) Brussel, 5 november 1956, *gecit.*

(5) Brussel, 9 juni 1962, *gecit.*

(6) DE GROOTE, W., A.P.R., *Tw. Bezoekrecht*, nr. 47; — DABIN, J., *Le droit de visite des grands-parents de l'enfant naturel*, noot onder Cass., 22 september 1966, R.C.J.B., 1966, 375 e.v.; — zie arrest Cass., 22 september 1966, R.W., 1966-1967, 851.

Hebben andere personen, wettige of natuurlijke verwanten, bezoekrecht? Het wordt soms aanvaard (1), soms geweigerd (2). Een te strakke lijn kan hier niet getrokken worden, omdat het belang van het kind de toetssteen blijft van elk bezoekrecht, zoals het dat ook is voor elke relatie van het kind.

De bevoegde rechtbank om in geval van geschil over het bezoekrecht uitspraak te doen is de rechtbank van eerste aanleg (3), van de woonplaats van hem tegen wie bezoekrecht wordt geëist of waar het bezoekrecht moet worden uitgevoerd (4). Het openbaar ministerie moet gehoord worden.

3. Sancties

29. Het hoederecht over het kind gaat voor de ouders, tot aan de meerderjarigheid van het kind of zijn ontvoogding, gepaard met de uitoefening van alle sancties die daarbij horen, moest het kind zich niet voegen (5).

Het zijn vooreerst alle dwangmaatregelen — b.v. het op internaat plaatsen —, het recht tot tuchtiging — zelfs door het toevoegen van lichamelijk leed dat evenwel in geen misbruiken mag ontaarden —, en het beroep doen op de jeugdrechtbank wanneer het kind van minder dan 18 jaar door zijn wangedrag of onbuigzaamheid zorgen baart (zie art. 36, 1° van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming).

B. OUDERLIJKE MACHT LATO SENSU

30. Hiertoe behoren allerhande attributen zoals het recht om het kind te ontvoogden, om het te laten adopteren, enz., wanneer het een minderjarige betreft; zonder dat evenwel mag uit het oog verloren worden dat sommige van deze rechten aan de ouders ook toegekend

(1) Voor de natuurlijke ouders van een geadopteerd kind : Brussel, 8 december 1971, *J.T.*, 1972, 49; — Cass. Fr., 4 januari 1961, *Gaz. Pal.*, 1961, 269. Voor de peter en de meter : Paris, 30 april 1959, *J.C.P.*, 1959, II, nr. 11097.

(2) Voor de peter en de meter : Cass. Fr., 22 maart 1961, *J.C.P.*, 1961, II, nr. 12143; *D.*, 1961, J. 521, met noot R. SAVATIER. Voor de pleegouders : Cass. Fr., 10 maart 1958, *J.C.P.*, 1958, II, nr. 10534.

(3) Zie GERLO, J., *De burgerlijke bepalingen van de wet op de jeugdbescherming — Overzicht van rechtsleer en rechtspraak met rechtsvergelijkende aantekeningen*, *T.P.R.*, 1973, 113, vooral 121-122.

(4) Rb. Brussel, 20 juli 1960, *J.T.*, 1960, 649.

(5) Gent, 27 juni 1958, *R.W.*, 1958-1959, 1268. — Anders, nl. tot aan 18 jaar, DE PAGE, I, nr. 791-792; — COLLARD-DE SLOOVERE, Ch., *De la puissance paternelle*, *Les Nouvelles, Droit civil*, II, 717, nr. 92.

zijn wanneer het kind meerderjarig is geworden, zoals b.v. het recht om toe te stemmen tot het huwelijk van een kind dat wel meerderjarig doch nog niet 25 jaar oud is geworden.

C. WETTELIJK BEHEER VAN DE GOEDEREN VAN DE MINDERJARIGE

1. Begrip

31. Het wettelijk beheer is het recht van elk van de ouders — behoudens uitzonderingen bij de wet bepaald — om gedurende het huwelijk het beheer te hebben van de persoonlijke goederen van de minderjarige (art. 389 B.W., gewijzigd bij art. 1 van de wet van 1 juli 1974), en om het kind te vertegenwoordigen bij de te stellen rechtshandelingen en in rechte, doch dit in het uitsluitend belang van het kind.

Terecht mag dan gesteld worden dat de ouder het vermogen van zijn minderjarig kind beheert zowel voor de baten als voor de lasten, en ongeacht het feit dat zich in het patrimonium van het kind nog geen actieve elementen bevinden (1).

2. Bevoegdheden

32. De wetgever laat ons hieromtrent in de onzekerheid. Zoals vooreen zal wel aanvaard worden dat daden van behoud en van louter beheer — die een voogd mag stellen — vrij zullen mogen gesteld worden door de ouder-beheerder. Maar voor andere daden van beheer, a fortiori voor daden van beschikking, wanneer ook de voogd niet zonder meer optreden mag, moet(en) de ouder(s) principieel de machtiging krijgen van de rechtbank van eerste aanleg (2).

3. Verplichtingen

33. Verantwoording moet worden gegeven dat dit beheer is uitgeoefend geworden als een goed huisvader en binnen de grenzen gesteld bij de wet. Het betreft verantwoording van de eigendom en van de inkomsten ten aanzien van de goederen waarvan de ouders het genot niet hebben, en van de eigendom alleen ten aanzien van de goederen

(1) In die zin, toen alleen de vader dat beheer uitoefende : Gent, 28 april 1961, R.W., 1961-1962, 805.

(2) Argument : art. 1186, Ger. W.; — zie DONNAY, M., *Ventes judiciaires volontaires d'immeubles. Procédure, Rec. gén. enreg. Not.*, 1972, nr. 21536, blz. 13; — en vroeger was reeds in die zin geopineerd door DE PAGE, I, nr. 800 en KLUYSKENS, VII, nr. 630 — zie verder, nr. 42.

waarvan de wet hun het vruchtgebruik toekent (art. 389, derde lid, B.W.).

Door de ouder(s) wordt best inventaris opgemaakt van de goederen die aan de minderjarige toekomen, of die hem toegefallen zijn, en dit om aan mogelijke sancties te ontsnappen.

34. Wat de geldsommen betreft, evenals de vergoedingen voor stoffelijke en zedelijke schade, die aan de minderjarige toekomen, kan de rechtbank de voorwaarden voor de aanwending van die sommen bepalen (art. 389, vierde en vijfde lid, B.W.); en de schuldenaar, aan wie door de zorgen van de griffier een afschrift van de beslissing werd betekend, kan zich alleen geldig bevrijden mits nakoming van die voorwaarden (1).

D. WETTELIJK GENOT

1. Begrip

35. Het wettelijk genot is het recht van de ouders — of van de langstlevende ouder — om te genieten van de goederen van het kind tot deze de volle leeftijd van 18 jaar heeft bereikt, en tot aan zijn ontvoegding ingeval deze vroeger plaats heeft (art. 384 B.W.).

36. Dit genot strekt zich in beginsel uit tot de inkomsten van alle goederen die de kinderen mochten bezitten (roerende, onroerende, lichamelijke, onlichamelijke, enz.). Doch het strekt zich niet uit tot de goederen welke de kinderen door afzonderlijke arbeid en nijverheid verwerven (art. 387, aanhef, B.W.), noch tot de goederen welke hun geschonken of vermaakt worden onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat de ouders daarvan het genot niet zouden hebben (art. 387, *in fine*, B.W.), noch tot de kapitalen van het kind in de spaar- en lijfrentekas (wet van 16 maart 1865), noch tot de door het kind geërfde goederen wanneer het wegens onwaardigheid van de ouders uit eigen hoofde tot de erfenis komt (art. 730 B.W.).

2. Bevoegdheden

37. Het wettelijk genot is een wettelijk vruchtgebruik „*sui generis*” (zie art. 385 en 389, derde lid, B.W.).

---

(1) MATTHYS, J., *De civielrechtelijke bepalingen betreffende de minderjarigen in de nieuwe wet jeugdbescherming*, T.P.R., 1965, 311, vooral 381 e.v.; — VAN BALBERGHE, M., *Toezicht op de aanwending van geldsommen die aan minderjarigen toekomen*, R.W., 1966-1967, 329 e.v.

In principe zijn de juridische beginselen op het stuk van het vruchtgebruik toepasselijk (art. 582 e.v. B.W.). Doch er zijn talrijke verschillpunten : het wettelijk genot eindigt ten laatste wanneer het kind 18 jaar oud wordt en reeds eerder bij zijn ontvoogding; de ouders moeten geen borg stellen; zij kunnen over het wettelijk genot niet beschikken en het dus niet afstaan noch vervreemden noch bezwaren; het brengt wel speciale lasten mee; het gaat wegens eigen gronden teniet.

3. Lasten waartoe het wettelijk genot noopt

38. Het moge volstaan hiervoor te verwijzen naar artikel 385 B.W. Worden de lasten van het wettelijk genot niet vervuld, dan kan zowel de ene als de andere ouder die zijn verplichtingen wel nakomt, en ook de procureur des Konings, optreden in het belang van de minderjarige (o.m. in geval van echtscheiding, scheiding van tafel en bed, feitelijke scheiding van de echtgenoten, ontzetting van de ouderlijke macht).

E. UITOEFENING VAN DE OUDERLIJKE RECHTEN

39. Sinds de wet van 1 juli 1974 heeft de wetgever de ouderlijke rechten gedurende het huwelijk — doch behoudens de uitzonderingen bij de wet bepaald — aan elk van de ouders toegekend, zodat elk van de echtgenoten het gezag over de persoon van de minderjarige uitoefent en elk ook de goederen van de minderjarige beheert, maar met dien verstande dat de andere echtgenoot het recht heeft zich in het belang van het kind tot de jeugdrechtsbank te wenden (zie art. 373 en 389, eerste lid, B.W., vervangen bij de wet van 1 juli 1974, art. 2 en 4).

40. Dit is — in het licht van de tendenzen van ons muterend burgerlijk recht (zie boven, nr. 1 en 2) — de volkomen logische evolutie van de ouderlijke-macht-figuur.

Vóór de wet van 8 april 1965 behoorde de ouderlijke macht wel aan de beide ouders, doch gedurende het huwelijk werd die uitsluitend uitgeoefend door de man, die hiervoor evenwel de moeder moest raadplegen (1). Deze regeling kon op een einde geen bevrediging meer schenken. Het leidde tot een eerste grondige wetswijziging, in 1965.

(1) Zie DABIN, J., *Le contrôle de la puissance paternelle en droit belge*, J.T., 1947, 19 en 33.

Sinds de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming hebben de beide ouders deze rechten gezamenlijk uitgeoefend, met dien verstande evenwel dat indien zij het niet eens waren de wil van de vader doorslaggevend was maar dat de moeder het recht had zich tot de jeugdrechtbank te wenden; wat als regeling ook niet bijster gelukkig uitviel (1).

Vandaar was het maar één stap om, in het zog van de idee dat echtgenoten associés zijn, te komen tot de wetswijziging van 1 juli 1974 die de beide echtgenoten op voet van strikte gelijkheid plaatst. Maar, ongeacht de vraag of het nu precies wel de taak van de wetgever is teksten te maken die het ideaal gezin gestalte geven en of hij niet eerder normen dient uit te werken om bij conflictsituaties oplossingen te bieden, moet het me van het hart dat de nieuwe regeling van technisch standpunt uit weinig voldoening biedt.

41. Waarschijnlijk zullen er zich geen te grote moeilijkheden voordoen wanneer één of ander conflict-situatie ontstaat met betrekking tot één of ander facet van het gezag over de persoon van het minderjarig kind. Inderdaad, meestal blijft het conflict hier beperkt tot een strijd tussen de echtgenoten.

Ongetwijfeld is het zo dat de ouder die zich niet verstaan kan met zijn medeëchtgenoot dan het gezag, dat de wet toekent, alleen in het belang van het kind mag uitoefenen (zie boven, nr. 26 en 27), zoals de echtgenoot die zich tot de jeugdrechtbank wendt het uitsluitend in het belang van de minderjarige vermag te doen (zie art. 373, eerste lid, B.W.).

42. Het wordt evenwel een weinig verkwikkelijke historie wanneer het gaat om één of andere rechtshandeling of één of ander optreden in rechte met betrekking tot de goederen van de minderjarige, of waarbij de minderjarige betrokken of verbonden wordt; vooral omdat hier in de regel derden bij betrokken zijn.

1° Indien de ene echtgenoot — behoudens de uitzonderingen bij de wet bepaald — de goederen van de minderjarige beheert, dan mag deze ouder in het belang van het kind zeker alle daden van behoud en van louter beheer stellen. Maar quid wanneer ook de andere ouder te goeder trouw een zelfde daad stelt, doch optreedt buiten weet van

---

(1) Zie BAERT, G., *Beschouwingen over de burgerrechtelijke bepalingen van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming*, R.W., 1967-1968, 1609, vooral 1614 e.v.; — DELNOY-MARGRÈVE, *La puissance paternelle après la loi du 8 avril 1965*, Ann. dr. Liège, 1967, 189 e.v.

de ene? De derde die zo, te goeder trouw, met de andere ouder van het kind contracteert, sluit insgelijks een rechtsgeldige overeenkomst, zoals ook de eerste overeenkomst van de ene ouder rechtsgeldig tot stand komt, en wat dan? Zullen ook de derden, die verwickelingen willen vermijden, niet geneigd zijn om telkens voor iedere rechtshandeling die iets om het lijf heeft, de tussenkost te vragen van de twee echtgenoten?

Het is t.a. wel zo dat de ene echtgenoot, die tijdens het huwelijk optreedt, het doet op grond van een stilzwijgend (wederkerig) mandaat van de andere echtgenoot (1), en dat dit mandaat op verzoek van de andere echtgenoot kan worden ingetrokken (2). Maar de wetgever heeft hieromtrent niets uitgewerkt: hoe zullen de derden dan weten dat het stilzwijgend mandaat is weggevallen? Is het geen reden te meer waarom zij zich zullen willen veilig stellen door de verbintenis van de beide echtgenoten te bekomen?

2° Wanneer het een daad betreft van beschikking — vervreemding, aantasting of vernietiging van een goed — lijdt het geen twijfel dat zal moeten gehandeld worden overeenkomstig art. 1186-1187 Ger.W., en dus zullen de beide echtgenoten zich bij verzoekschrift tot de rechtbank moeten wenden om b.v. tot de verkoop of tot de hypothecaire aanwending van een goed van de minderjarige te kunnen overgaan, vermits het hier gaat om uitzonderingen bij de wet bepaald. Maar quid wanneer het een daad betreft die het louter beheer te buiten gaat zonder evenwel een daad van beschikking te zijn, zoals b.v. in geval van economisch beheer? Mag dan zonder meer in het belang van de minderjarige opgetreden worden, of is ook het optreden van de mede-echtgenoot vereist?

3° Indien de daad niet in het belang van het kind werd gesteld zal hiertegen kunnen opgekomen worden door de andere echtgenoot. Maar daarom zal de andere echtgenoot eerst moeten weten dat voor de minderjarige gehandeld werd. Hoe zal hij het weten?

En als de andere echtgenoot het dan wel vernomen heeft, hoe zullen de derden het vernemen dat tegen een bepaalde rechtshandeling opgekomen wordt door de andere echtgenoot? Inderdaad, een andere derde dan de medecontractant van de ene echtgenoot kan er alle

(1) Zie *Parl. Besch.*, Kamer Volksvertegenwoordigers, verslag, buit. zitt., 1974, nr. 112-2, blz. 3 en 4.

(2) Zie *Parl. Besch.*, Senaat, zitt. 1972-1973, nr. 372, blz. 6.

belang bij hebben te weten hoe de juiste situatie is. Voor welke rechtbank moet het geding gevoerd worden wanneer derden erbij betrokken zijn? Op welk ogenblik — vóór of na het stellen van de geïncrimineerde daad — en binnen welke tijdsspanne?

4° Het is verder zo dat elk van de ouders namens het kind in rechte kan optreden, en dus ook alleen als beheerder van de goederen van het kind gedagvaard kan worden (1). Maar ook nu stelt zich de vraag of, in het geval derden in het geding betrokken zijn, het wel altijd wijs handelen zal zijn het geding alleen te laten voeren door één ouder of tegen één ouder vertegenwoordiger van de minderjarige? En zeker stelt zich die vraag, wanneer de ouders van het kind gehuwd zijn met een gemeenschap van goederen, in welk stelsel de man nog een overbedeling van rechten bezit met betrekking tot de gemeenschappelijke massa die ook al het wettelijk genot van de ouders over de goederen van hun kind tot zich trekt.

43. Het zijn (een aantal) vragen die zich nog veel scherper stellen wanneer de echtgenoten feitelijk gescheiden leven; al is het zo dat, bij feitelijke scheiding, alleen de echtgenoot die de materiële bewaring van het minderjarig kind heeft gerechtigd is het gezag over de persoon en het beheer van de goederen van het kind uit te oefenen, behoudens het recht van de andere echtgenoot zich, uitsluitend in het belang van het kind, tot de jeugdrechtbank te wenden.

F. MAATREGELEN WAT DE UITOEFENING VAN DE OUDERLIJKE RECHTEN BETREFT

44. De wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming voorziet een ganse reeks maatregelen ter bescherming van de minderjarige. Daaronder zijn er maatregelen t.a.v. de ouders, waaruit kan worden afgeleid dat beiden, of één van hen, deze ouderlijke rechten niet meer mogen uitoefenen, of althans niet volkomen vrij (zie art. 29 wat het innen en aanwenden van de gezinsbijslag of andere sociale uitkeringen betreft; zie art. 30 en 31 wat betreft de opvoedingsbijstand; zie art. 32-35 houdende de regeling van de ontzetting van de ouderlijke macht). Het wordt hier pro memorie vermeld, zonder er verder op in te gaan.

---

(1) *Parl. Besch.*, Kamer Volksvertegenwoordigers, *gecit.*

G. EINDE VAN DE OUDERLIJKE RECHTEN

45. Het hoederecht en het wettelijk beheer eindigen bij de meerderjarigheid van het kind (art. 372, 388 en 389 B.W.).

46. Het wettelijk genot eindigt wanneer het kind 18 jaar oud is geworden, en zelfs eerder ingeval het voorheen reeds ontvoegd werd (art. 372 en 384 B.W.). In geval van echtscheiding of scheiding van tafel en bed houdt het wettelijk genot van rechtswege op (art. 386 B.W.).

47. Een bijzondere regeling van de ouderlijke rechten bestaat in geval van echtscheiding, scheiding van tafel en bed of feitelijke scheiding van de echtgenoten, bij onbekwaamverklaring, ontzetting van de ouderlijke macht, en in een reeks andere situaties, die echter alle buiten het object van dit exposé vallen.